

692

ХАЛОДНЫМ кастрычнікім ранкам аўтобус з Мінска спыніўся на шашы пад Заслаўем. З паўсотні пасажыраў — вядомых беларускіх мастакоў, літаратараў, спевакоў рашуча накіраваліся праз поле да ледзь бачнага арыенціра — крыжа, які ўзняўся на месцы, дзе будзе пабудавана каплічка ў гонар усіх беларускіх святых. Дзі і не толькі каплічка, дарэчы, а цэлы комплекс пабудов, «кавазны парадок», які скажаў галоўны архітэктар Заслаўя А. Суркоў.

Месца, прынамсі, выбрана някескае, хаця і не ў гістарычнай зоне — на ўзвышшы, адкуль усе Заслаўе відаць як на далоні. Балюча глядзець на бяздарны архітэктурны абрыс горада, які доўгія гады забудоўваўся бесцэльна і безгустоўна. Адна толькі вежа Спас-Праабражэнскай царквы, бачная здаўле, нагадвае пра тое, што зямля гэта мае багату гісторыю.

Так ужо сталася, што старажытнае Заслаўе зрабілася неафіцыйным цэнтрам адраджэння нацыянальнай культуры. У заштатным праваслаўным мястэчку, якім было Заслаўе, ішоў ідэалагічны, асцярожны пуск Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Таццяна Гараньскага. Як мастацтвазнаўца пачаўся яго сава працоўны біяграфію не ў самы спрыяльны для творчасці час — у канцы 70-х гадоў. «Заслаўскія князёўны» — як ласкава прызвалі Гараньскаго сямя, між тым, аказалася асаблів дзейнасці, грамадска актыўнай, неаўдальнашай, валоў не стаў стварэння асаблівых духоўных мікраклімата. Акрамя навукова-даследчай работы, якую Таццяна праводзіла як спецыяліст Заслаўскага музея, яна ўзялася за арганізацыю мясцовай фольклорнага гурта, у якім спявала і сама, стада адраджэння разам з супрацоўнікамі і актывістамі музея ў свай Заслаўі звыкліх народнай свая — Купалле, Каляды, Гуканне ясны, на якіх палобілі збіраць тэатральныя жывыя і творчыя інтэлігенцыя з Мінска.

Памятаючы тую першую свая Купалля, калі ўседа за моладдзю, якая адраджаўся паліць вогнішча і спяваў песні пад старажытныя валы Заслаўскай царквы, накіроўваўся народ міліцы. За «нацыяналістамі», «слабоджыцкімі», якія «мушлі валу» ў балоце духоўнага жыцця горада, стараліся прыгладзець, каб яны не надалі тут разгарнуцца. А між тым, як казаў нядаўні лідары былога Саюза, «спраць пайшоў». Забаронены свая і абрады неўзабаве сталі папулярна звыкліх ужо на дзяржаўнай узроўні. Спас-Праабражэнская царква, у якой размяшчаўся тым музей, была аддадзена вернікам. Хаця і добры адбыліся перамены, але Заслаўе ў выніку гэтых перамен пазбавілася свайго адзінаго музея.

Спадзяваючы, што ў цяжкай эканамічнай сітуацыі дзяржава зможа хутка вырашыць гэта пытанне, было неспраўна. І ў галаве «заслаўскай князёўны» стала выспяваць новая ідэа, да ажыццяўлення якой падключыўся і муж — мастак Віктар Маркавец. Яны рыхтавалі непрабаванне свае сілы ў новай галіне дзейнасці. І сталі заснавальнікамі творчага шматпрофільнага малява прадпрыемства «Гарыслава», усе дзейнасці якая была накіравана на стварэнне ў горадзе першага беларускай прыватнага гісторыка-культурнага комплексу. Гэта стварэння такога комплексу ў старажытным беларускім

БЕЛАРУШЧЫНА

Рэпартаж з грамадскай прыватнага гісторыка-культурнага комплексу «Гарыслава»

ХАЛОДНЫМ ВОСЕНЬСКИМ РАНКАМ МЫ ПРЫЕХАЛІ ў ЧЫСТАЕ ПОЛЕ ПАД ЗАСЛАЎЕМ...

горадзе, на шчасце, падтрымалі і мясцовыя ўлады Заслаўя, і Фонд культуры. І тым не менш, вы, канешне, можаце ўявіць, які каласальны намаганні даваліся прыкладзі заснавальнікам «Гарыслава», каб знайсці спонсараў, выканаўцаў праектаў, будаўнічых фірм, якія хутка, тым і якісна змагла б узвесці некалькі будынкаў, добра ўпарадкаваць мясцовасць.

Што ж будзе ўзяцца сабой гэты комплекс? — У яго саставі ўваходзіць каплічка, музей гісторыі Заслаўя, мастацкая галерэя. Дом раместваў і гатэль, — расказвае Віктар Маркавец. — Я сплю і бачу, якім павінен быць наш дзецішча. Асноўны вузел — музей, у якім можна будзе ўбачыць унікальныя матэрыялы, звышныя з гісторыяй Заслаўя.

На здымках: малява каплічкі, крыж на месцы будучай каплічкі ў гонар усіх беларускіх святых; Віктар Маркавец і Таццяна Гараньская з макетам «Гарыслава».

Карцінная галерэя будзе зарыентавана на беларускі мастацтва, хаця будзе і замежныя аўтары. Маркусам палашаў пераходна і групавыя выставы жывапісу, графікі, скульптуры, прыкладнае. Ім будзе аказвацца дапамога ў выданні каталогаў. Можна будзе арганізоўваць пленэры і іншыя цікавыя, неадарнавыя мерапрыемствы на карысць развіцця нацыянальнага мастацтва.

У Доме раместваў будуць прапавуць народныя майстры, а іх вырабы з гліны, дрэва, металу, саломкі можна будзе тут жа набыць. Жадаючыя змогуць зрабіць экскурсію па Заслаўю на конных аўтобусах і ў «жэртах». Кухары прапавуць старадаўнія беларускія стравы. А ў бібліятэцы чалавек зможа знайсці кнігі, свежыя часопісы і газеты. Зразумела, што ўвесь інтэр'ер будзе выкананы ў беларускім стылі.

Мы імкнемся да стварэння цэльнага, гарманічнага асяродка, якое адпавядала б беларускай нацыянальнай ментальнасці.

«Гарыслава» будзе пудоўным месцам, дзе змогуць адпачыць замежныя госці. Гатэль гэтага комплексу размясціцца на 30 чалавек. Зарыентаваны на замежных гасцей — у асноўным нашых суайчыннікаў — цэнтр будзе выконваць сваю гістарычна-культурную місію і ў жыцці тэатральнага жывароў, — лічыць Таццяна Гараньская.

Стварэнне такога, хаця і невялікага, камернага аб'екта за патрабаванне вялікіх сродкаў. Заснавальнікі «Гарыслава» зрабілі ўсё, каб зацікавіць і прадпрыемства, арганізацыі, так і прыватных асоб — прыняць удзел у гэтай справе.

... А пакуль у голым полі, як даўны прэвід, адзінока стаяць драўляныя крыж з надлісам «Божа, багаславі Беларусь». Хоць і верыць, што звыкліх людзі, якія напісалі на ім гэтыя словы, змогуць з падтрымкай сабраў і аднаўдзіць ажаўдзены свае даўмы. І тым «Гарыслава» зможа працаваць на духоўнасць, на прэстыж Беларусі, на яе будучыню.

Таццяна АНТОНАВА. На здымках: малява каплічкі, крыж на месцы будучай каплічкі ў гонар усіх беларускіх святых; Віктар Маркавец і Таццяна Гараньская з макетам «Гарыслава».

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ПРЫШЕЎКІ З КАНВЕРТАў «Сталін грае на гітары...»

Добры дзень, паважаныя сябры! Амаль 50 гадоў назад я выйшла замуж за ўкраінца і пераехала з Беларусі ў Львоўскую вобласць. Добра размаўляю на ўкраінскай мове, а чытаць па-ранейшаму люблю на роднай. Выпісваю «Звязду», часопісы «Беларусь», «Роботніцкая і сялянская». З цікавасцю прачытаю ў гэтых матэрыялах пра прыпеўкі і таксама вырашыла даслаць у рэдакцыю прыпеўкі, якія чула яшчэ да вайны ў сваёй роднай вёсцы Новае Двор. Іх пелі старэйшыя дзедзіды, а мы, маладзёжныя, слухалі ды запаміналі. Прычым пелі ў Новым Дворе і «палітычныя» прыпеўкі — і не баяліся, што пасадзяць.

У 1939 годзе знішчылі наш хутар, мы пераехалі ў Мінск, а потым і апынуліся на Украіне. Але цудоўныя народныя песні, трапныя беларускія прыпеўкі засталося са мною.

Аляксандра НАВАДЗІЛАВА, г. Буск, Львоўскай вобласці

Калі Ленін паміраў, Сталін накіраваў: Хлеб на картках даваў, Сала не паказваў.

Сталін грае на гітары, А Калінін — гапак. Дзевяце Украіна: Дзевяце грам на едака.

Не хачу і чаю піць З вясілкага каліна. А хачу і палобіць ГПУ начальніка.

Камандзір, камандзір, Рукавыя губілі! Хутка ашчы галіфе! Пойдуць ўсе на юбілі!

Раздвала самавар, І разбіла чайнік. Палабіла баска: Думала — начальнік.

«На паперы стаіць лось...»

Мне 23 гады, нежэніты, працую аператарам машынага дзення ў вёсцы «ХХХІ» з вёска КІПОС. Не п'ю, не куру, складаю вершы і песні. — толькі шкада, няма з кім імі падзяліцца. Прашу вас надрукаваць у газеце мае «страданні» на тэму беларускіх грошай. Можна, яны каму-небудзь спадабюцца, і я з вайшай дапамогэй знайду сабе дзячынню. Паведамаю свой адрас для тых, хто мне захоча напісаць, і абавязку адказаць на кожны ліст.

213461, Мар'яўска вобласць, Мядзельскі раён, п/а Успеніе. Віктар НІЧЫПАРА.

На паперы стаіць лось, А ў кішні кіпіць лось. Што за гэтага лось? Купіш толькі два гусі.

Беларускі наш мядзведзь, Панажы душы саграць. Данаці сваю ватуку — Больш няма чаго надзець.

Зубр галоўні ў бары, Трактарыст — на трактары. Ды зарплата яму плаціць Усе ваварчанатамі.

Сутнасць нормы падпарадкавацца. Заканамер-

ЯК ПШАМ? ЯК БУДЗЕМ?

МЯККІ ЗНАК У СВЯТАЕ ДЫСКУСІЙНАЕ ПОГЛЯДУ

Праблема ўдасканалення беларускай правапісу ўзнімаецца назвычайна часта. У першы год абмяркоўваецца правапіс ужывання мяккага знака, ладзіцца і кірыліца, цэлы комплекс граматычных пытанняў.

Гэта толькі на першы погляд здаецца, што вырашэнне моўнага пытання можа пачацца — у будзённым жыцці ўзнікае сапраўды ланцугавая рэакцыя няўраўнаважанасці ў правапісе. Да прыкладу, на сённяшні дзень у беларускай мове выкарыстоўваюцца два дзятковыя папярэджанні абмяркоўвацца: «Пішыце сацыялізм з адным афіцыйна-дзяцкім правапісам, усе адхілілі ад нормы, усе лішні мяккія знакі будучы лічыцца памылкай».

Зараз ідзе падрыхтоўка да навуковай канферэнцыі, дзе мяркуецца разгледзець граматычныя пытанні, звышныя ў будучыню роднай мовы. Мы таксама вырашылі пачаць размову на гэтым тэма. І сёння ў дыскусійным плане змяшчаем артыкул В. Іўчанкіна. Прадчуваем, што публікацыя выклікае неадназначныя адгукі і годку. Аднак будзем рэалісты: дыяпазон поглядаў адносна будучыню мовы надзвычай шырокі. Адна перакананні, што беларуская граматыка і дагэтуль яшчэ не выйшла з-пад палітычнага прэсінгу 30-х гадоў, таму паўстае запыт аб змяненні да «спаконна-крынічнай» мовы. Другія заклікаюць «не чапаць» мову, і любое памкненне ў гэтым накірунку ўспрымаюць як казмерне ўжо ў сучаснай палітычнай гульні. Трэція прапавуць уцягваць, што на «перфармэнцыя» мове выкарыстоўваць пакаленні беларусаў... Існуюць і чыста рэацыяналістычныя погляды на праблему: маўляў, беларусізацыя і цяпер ідзе не лепшым чынам, а калі пачнем мяняць правапіс, дык наогул нашкодзім справе, народ проста «не пазнае» сваёй мовы. У гэтай сувязі, дарэчы, цікава было б пачуць і параўнаць уражэння тых, хто чытае не толькі «афіцыйна-дзяцкія» газеты і часопісы, але і прэсу БНФ, эмігранцкія выданні.

Мы трапілі ў незвычайную сітуацыю, калі павінен і выказаць роліную мову, і рабіць пэўнае не нормаў. Гэта звязана не з аб'ектыўным ходам моўнага развіцця, а са спробай выказаць актывізм аду аму пэўны накірунак.

Рэформа правапісу 1933 г., якая закарэнула не толькі арфаграфію беларускай мовы, а значна павялічыла і на яе граматыку, заснавалася на пошуках магчымасцей уніфікацыі пісьма, спрыяючы яго дэсяці практычнага выкарыстання. Нельга сказаць, што гэта вырашэнне на працягу аднаго года, які нельга сказаць і тое, што пошукі ўдасканалення правапісу былі бесперапыннымі і пазбавленымі палітычных уплываў.

Інтэнсіўная работа па рэформе беларускай правапісу і збудзі адзінства з першых гадоў нашага стагоддзя. Шырока вядома ў той час граматыка В. Тарашкевіча (1918) добра адбілася на асветніцкай дзейнасці, прапавуе роднай мовы срод беларусаў. У дасканалай форме В. Тарашкевіч выказаў асноўныя ідэі і выразны асаблівасці нашай мовы. Аднак «Беларуская граматыка для школ» не магла задаволіць узрастаную патрабаванне на ідэалагічна-навуковыя колах натуры і пачаўся пачаць пытанне пра перагляд некаторых правіл, змешчаных у ёй. Тое, які гэта было зроблена, тлумачыцца не толькі ўзроўнем навукова-аналітычных падыходаў, але і метадамі «рэвалюцыйнага пераўтварэння». Яны накіраваны на выкарыстанне і на нашы сённяшнія праблемы.

Існаванне нармаванай літаратурнай мовы лічыцца вышэйшай формай праяўлення духоўнай культуры народа, нашай. Прагрэсыванне з'яўляецца тое пісьмо, што наглядна падпарадкавацца аймаўленню, але як бы і хацелася паставіць знак роўнасці паміж арфаграфіяй і арфаграфіяй, гэтага нельга зрабіць, бо пераходзіць будучы фанетычныя законы і структура слова. Калі мы вымаўляем слова «перамог», то на канцы чутася не гук [г], а гук [х] (але: перамаг у перамог бы); пры вымаўленні каструцыі на ладчым гукі [ш] і [у] вымаўляюцца доўгі гукі [ш:] (але: лодка). Вось чаму нельга ажыццявіць прынцып «пішы, як чую».

Тым не менш можна з упэўненасцю сказаць, што беларуская мова развілася, дасягнула новага узроўню. І нельга ў абсалютнае зніжэнне сёння да той мовы, што існавала на пачатку нашага стагоддзя. Заканамер-

най пераходам да такога вяртання будзе лексіка, г. зн. слоўнае назапашванне, граматычныя традыцыі. Нельга не прымяць пад увагу і рознага тыпу семантычныя пераўтварэнні. Непрыклад, слова з'яўляюцца ў 20-30-х гг. нашага стагоддзя ўжываліся ў значэнні, аналагічным гэтай слову ў рускай мове (беларускі язык). На сёння яно захавалася толькі ў пісьмачынах (прамыкі і пераносных), а з якіх выключана значэнне «мова».

Рэформай 33-га была адменена перадача на пісьме асіміляцыйнай мяккасці. Менавіта мяккі знак у навадні час стаў сымвалам беларускай адраджэння нацыянальнай мовы.

У сучасным правапісе нормы напісання мяккага знака грунтоўна на пазначэнні так званай этымалагічнай мяккасці ўражэнні. Навядзем некалькіх афармленняў. Напрыклад, такой — мяккі знак пішыцца ў скрапцы слова пасля мяккага зычнага перад мяккім, які пры змене слова можа становіцца шэрым (на пісьме — лісьце). Але як быць са словамі ў назве — назва, дзе назіраецца амаль аналагічная сітуацыя? І прыходзіцца спрачацца, які вымаўляецца зычны — у назве ці ў назве, калі агульнавядома, што ў беларускай арфаграфіі дзейнічае закон асіміляцыі (прыпадбавенні) свідчання гукі [з], [ц] да мяккіх губных.

Асіміляцыйная мяккасць (што выклікаецца фанетычнай пазіцыяй, суседствам гукі) — аскрывае сваеасаблівасці беларускай мовы, і вымаўленне ў словах тыпу песня, снег, гэта збег зычных мякка — гэта імператывна (строга абавязкова) норма. Праблема абавязання асіміляцыйнай мяккасці на пісьме мае даўнюю гісторыю. Аднак, на наш дуку, уплыў правапісу на вымаўленне (фанетыку) нельга лічыць пачынальным. Бо немагчыма спыніць дзеянне закона — асіміляцыі на мяккасці. Вось чаму беспаспартымі і надуманымі выкладзены намагаюцца сучасныя накіраваны або не ўважэнне мяккага знака ў словах свет, снег і да іх пад, або на абвясненне яго. Трэба правільна вымаўляць словы, трэба ведаць нормы арфаграфіі — навука, якая падпарадкоўвае сабе ўсе варыянты вымаўлення і ўніфікуе іх.

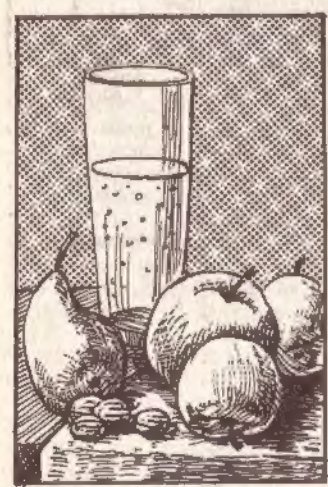
Чаму ў гісторыі графікі назіраецца выразная тэндэнцыя да пераходзіць, уніфікацыі? З кірыліцы зніклі ўжо ў нашым стагоддзі літары ъ, ъ, і, ъ. Тыму, што яны не неслі інфармацыі, лёгка змяніліся роўнаўмунікацыйнымі. Такім чынам, у нашай мове прыватнае, больш канкрэтнае змяняецца агульным, больш адзінацэнным ад частага практычнага ўжывання. І не вяртацца нам трэба да напісання неінфармацыйнага літараў, а вывучаць і ўдасканальваць веды па арфаграфіі роднай мовы. Таму і дзеці нашыя не збудуць пачыноўнасці, мяккасці і мілагучнасці ў вымаўленні.

Мітаг пытанні ставіць перад намі час, які няўмоўна прымушае азірацца ў мінулае, аглядаць і ацэньваць нашую гісторыю. Яшчэ больш павольна і трывожна выклікае будучыню, якую нам трэба падпарадкаваць і бараць. Бог зрабіў гэта паспешліва, у дзень перабудовачных хвілін.

Віктар ІЎЧАНКА, дацэнт кафедры стэлістыкі і літаратурнага рэдагавання Беларускай дзяржаўнай універсітэта.

ВІТАМІННЫ АЛФАВІТ

Піце сокі, сокі!

ЯБЛЫЧНЫ СОК

Гэта бадай, адзін з самых папулярных у нас сокаў. Ён мае прыемны кісла-салодкі смак, добра наталасма. У яблычным соку шмат патрэбных арганізму рэчываў. У першую чаргу гэта вітамін С, солі калію, маганію, фосфару, жалеза; яблычныя, лімонныя і іншыя арганічныя кіслоты. Яблычны сок рэкамендуецца ўсім, але асабліва карысны ён дзецям і людзям з захворваннямі сэрца-сасудзістай сістэмы, а таксама з павышаным кіслотнасцю. Каларынасць гэтага соку невялікая.

ТАМАТНЫ СОК

Ён утрымлівае вітамін С, каратін, вітамін групы В, і яго можна рэкамендаваць практычна ўсім. Асабліва карысны пры захворваннях сэрца-сасудзістай сістэмы, запарах. Невысокая каларынасць дазваляе рэкамендаваць таматны сок людзям з лішняй вагой. Шчабавы кіслоты і пурыны, якія садзейнічаюць парушэнню сальовага абмену і развіццю падгры, у ім няма. Таму таматны сок не трэба выключыць з рацыёну людзей, якія пакутуюць ад захворванняў нырака, а таксама саставу.

ВІНАГРАДНЫ СОК

Гэта вельмі каштоўны прадукт і таксама валодае лэчыннымі ўласцівасцямі. У ім утрымліваюцца лёгказасваляльныя вугляводы (глюкоза і фруктоза), арганічныя кіслоты (вінаградная, яблычная, лімонная), рэчывы (калій, кальцый, жалеза, магані, марганец), вітамін С і вітамін групы В. Вінаградны сок добра ўплывае на работу сэрца-сасудзістай сістэмы, а таксама на арганізм асобы, аказвае слабительнае і маганінае дзеянне, карысны пры некаторых захворваннях нырака, печані, лёгкіх.

КАПУСНЫ СОК

Адрозніваецца багатым утрыманнем вітаміну С і асабліва U. Дарэчы, свая назва вітаміну U абавязана дабраму ўдзяленню на пацэ рэабілітацыю язваў (U — першая літара лацінскага слова «язва» — язва). Яшчэ Гіпакрат лічыў капусту важнейшай агароднінай. Урачы нярэдка назначаюць капустны сок пры комплексным лячэнні звышнага захворвання страўніка і 12-перснай кішкі.

МАРКОУНЫ СОК

Каштоўны перш за ўсё каратінам (прывітамін А). Ёсць у ім і вітамін В, солі фосфару, калію, кобальту. Шырока выкарыстоўваецца ў лячэбным харчаванні пры захворваннях печані, нырака, сэрца-сасудзістай сістэмы. Дапамагае ў выпадку пагаршэння зроку, звязанага з няхваткай у арганізме вітаміну А. Кансерваваны сок па ўтрыманню карысных рэчываў амаль не адрозніваецца ад прэсаванага з морквы «прама з гадзі». Дзякуючы солям кобальту і жалеза, якія ўтрымліваюцца ў моркве, карысны пры малярыі.

ГАРБУЗОВЫ СОК

Ён таксама багаты каратінам, ёсць у ім і солі калію, жалеза, вітамін групы В. Дзякуючы ўтрыманню солей калію гарбузовы сок карысны пры захворваннях сэрца-сасудзістай сістэмы, нырака. Шырока ўжываецца.

гарбузовага соку ў дзень рэкамендуецца тым, хто пакутуе ад аяўкаў.

БУРАЧНЫ СОК

Вызначаецца высокім утрыманнем цукру, арганічных кіслот, мінеральных солей (калій і маганію), вітамінаў. Цукор і арганічныя кіслоты павялічваюць работу кішчэніка, аказваюць слабительнае дзеянне. Дзякуючы ўтрыманню маганію бучачны сок карысны пры гіпертанічных захворваннях: расшырае судны, добра ўздзейнічае на цэнтральную нервовую сістэму.

БУЛЬБАНЫ СОК

У некаторых выпадках дапамагае пры звышным захворванні. Нармальнае работнікі кішчэніка. Гатуюцца сок непасрэдна перад ужываннем. Сырую бульбу ачышчаюць, прапавуць праз мясарубку і адліваюць праз 3-4 слав марл. Лічэнне спалучаецца са звычайнай ашчадчайнай дыетай.

СОК ЧАРНІЦ

Аказвае ажыўчае ўздзеянне і карысны пры некаторых хронічных захворваннях кішчэніка. Скрапальнае дзеянне чарнічнага соку абумоўлена вялікай колькасцю дубільных рэчываў, якія да таго ж валодаюць процізапаленчым эфектам.

(Па матэрыялах часопіса «Навука і жыццё».)

РЫХТУЕМСЯ ДА ЗІМЫ

А ці так мы палім у печы?

У мінулым выпуску мы ралі зрабіць прыстававанне да печы, каб цяпло лепш размяркоўвалася па хаце. Аказваецца, не ўсе ведаюць, які правільны паліў у печы. Проста, але...

Ёсць, аказваецца, свае правілы і ў гэтай справе. Каб цяпло эканоміць, імі нельга пагардавацца.

Перад распальваннем печы неабходна адчыніць засаўкі на коміне і выкінуць попель. Ён змяшчае паступленне павятра ў зону гарэння. А калі ў попельніку з'явілася горка, вугалі могуць выкінуць пажар.

Для хуткага распальвання лепш выкарыстоўваць вельмі сухую дробную лямпу і трэскі.

Пасля распальвання і закладкі дроў дзверцы паддвала цалкам адкрываюць, а топацым дзверцы, наадварот, шычыліна і надзеяна зачыняюць. У такім становішчы яны застаюцца ўвесь час і асыржэна адчыняюцца толькі пры крайняй неабходнасці (пры закладцы новай порцыі паліва, пры зваранні за гарэннем, пры выдаленні з топки галавешак і г. д.).

Шураючы дроў, калі зніж працягваюць шычыліна ў кааліскавай рашотцы ка чаргой з дроту дыяметрам 5 ці 6 мм. Не кладаць дроў на каласнікі шычыліна, таму што яны перакрываюць рашотку і павятра ў топку будзе трапляць мала, гарэнне стане вялае, а згаран-

прыкрытай на 1/4 засаўкі значна змяняецца. Прыкрытыя дзверцы паддвала ў гэтым выпадку змяняюцца верагоднасцю выхладу ў памяшчэнне чаднага газу.

Канчаткова (і без прама-руджэння) абедзве засаўкі ў коміне зачыняюць, толькі пераканаўшыся ў поўным згаранні вугалю, што вызначаецца адсутнасцю блакітнага полымі, пры якім інтэнсіўна ўтвараецца чадны газ.

Калі класці дроў у печ: адразу ўсе перад распальваннем і пачатку распальвання ў печы, а потым ужо падкладваць дроў. Тут адзначана аздаваць быць не можа, гэта залежыць ад пекі і ўмоў распальвання. Калі пекча распальваецца зойм пасля вялікіх халадоў, калі ў ёй доўга

ВОЗГАДАС

ЗАДАВОЛЕНЫ УСЕ.

АСАБАЛІВА — НАМЕСНІКІ ДЫРЭКТАРАУ

Многія буйныя турніры і спаборніцтвы з-за жананічных цяжкасцяў загалі доўга жыць. А вось «Палескі марафон», які праводзіць Пінская раённая асацыяцыя аматараў фізкультуры і спорту, жыве і набірае сілу.

Сёлета сабраў 200 удзельнікаў з Беларусі, Украіны, Расіі, Літвы. Другі год запар пераможца на марафонскім дыстанцыі стаў мінчанін Барыс Батуць. Удзельнікі ўдзельнічалі ў прыкладу 1500 рублёў. Прызоў удзельнікі самі малодшы ўдзельнік — 5-гадовы Ігар Турчыновіч і самы старэйшы — 76-гадовы Рыгор Якаўлевіч Чарноў з Брэста.

УДАВІДЧЫК І ШАЛЯГОВІЧ У СУДЗЕ

У другі раз адправіла на пенсію пясно гэтага года адміністрацыя грамадска-культурнага аб'яднання «Полісся» Каленіка Лук'янавіча Удавядчыка, якога летам 1990 года М. Шалегавіч перадаў у цяжкіх вартунаў пасаду ў арганізацыю палітычнага дзеяння. Паўм час старым экспертам ГКА «Полісся» К. Л. Удавядчык лічыў адным з найбольш аўтарытэтных і актыўных супрацоўнікаў, але ў рэшце рэшт ён радыкальна размыслюе ў поглядах са сваім начальствам і быў звольнены «на старасці», бо яму многа было за 60. Які заважыў прадэстаўні адміністрацыі, ён перастаў задавальняць іх як супрацоўнік...

Не адзіна К. Удавядчык адзіночым апошнім часам ад «кампаніі» Шалегавіча — былы яго палітыка, што размыслюе са сваім лідарам, ужо не менш дэкада. Аднак толькі Каленік Лук'янавіч вырашыў спачаць з адміністрацыі «Полісся» кампанію за «смеральнымі ўра». Ён падаў іск з патрабаваннем аднавіць на паса-

дзе і апазіцыі месцы вымушана працу. Гэта іск і разглядаў 10—11 лістапада народным судом Цэнтральнага раёна горада Мінска. Суд, аднак, адхіліў іск К. Удавядчыка, тым самым прызнаўшы, што адміністрацыя «Полісся» скараціла пенсію, а не «смеральнымі ўра». Ён падаў іск з патрабаваннем аднавіць на паса-

В. КАЛІНОУСКИ.

ЛІСТАПАД — ПАРА МУЗЫЧНЫХ УСПАМІНАУ

Нас запрасілі на прадстаўленне прадпрымальніц труп. Інструментальныя нумары капаля (яна ж — ансамбль «Класік-авангард») чаргаваліся з нумарамі балетнага дыпертменту, які выконвалі грамадзянскія дамы і пацывы кавалеры — аўчкі Беларускага хатрафінага вучылішча. Напярэдадні белыя паркі, балетныя сукенкі і расшытыя казюлькі — галантэа XVIII стагоддзя...

Апошні канцэрт II фестывалю «Адраджэнне беларускай капаля» адбыўся 10 лістапада на сцэне Беларускага дзяржаўнага філармоніі. Сёлета фестываль, які сваёй мэтай лічыў выкарыстанне ўсправа адраджэння нашай музычнай спадчыны, праводзіў «Розагасус» дзякуючы: У. Звановіч, І. Карней, А. Сланейскі, С. Сукоўскі, І. Шчучанка, А. Коктыш.

«САМАЕ ГАЛОЎНАЕ СЁННЯ — АДНОСІНЫ З РАСІЯЙ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

рэспубліцы шырока выкарыстоўваецца ў прамысловасці. Магчыма, з часам Беларусь знойдзе ішчыя крыніцы сыравіны ў Казахстане, Узбекістане. Але пакуль што, на думку В. Кебіча, з Расіяй сварыцца, мякка кажучы, неразумна. З ёй мы пакуль што дамаўляемся.

А там, між іншым, даволі востра ўспрымаюць вайнічныя заявы ў свой бок асобных нашых дэпутатаў, іх абвінавачванні ў імперскім дыктаце. З гэтай нагоды В. Кебіч прыгадаў пачатак апошняй сустрэчы з Б. Ельцыным. Той выказаў абурэнне агрэсіўнымі нападкамі беларускіх парламентарыяў на Расію, даволі рэзка заявіў, што нашу рэспубліку ніхто не трымае пры сабе — жывіць без нас, як хочаце. Пэўна, расійскі прэзідэнт атрымаў скажоную інфармацыю аб настроях у Вярхоўнае Савета Беларусі. Так ці іначай, В. Кебіч нялёгка было ўвесці размову ў нармальнае рэчышча.

Старшыня Саўміна скептычна выказаўся наконт заклікаў

пераарыентавацца на Еўропу і звязаныя з гэтым рынкі. Яны, гаварыў Кебіч, ужо даўно падзелены міжнароднымі карпарацыямі, і прабіцца нашым аўтарам велікіх складана. Хаця і магчыма. Аднак, калі падобнае адраецца, нам не хапае вопыту больш выгада прадаць сваю прадукцыю. У імкненні хутэй заробіць валюту мы нясець значныя страты. В. Кебіч нагадаў гісторыю пра калійныя ўгнаенні. Калі іх дазволілі прадаваць на Заход на бартэру, то мы нун перасталіся ў аб'ёмах на пастаўках і пачалі, як сказаў В. Кебіч, канкураваць са самі сабой. Заходнія бізнесмены гэта адразу зразумелі і сёлета аблілі дану на тону калійных ўгнаенняў з 90 да 60 долараў.

Заважыў еўрапейскія і ішчыя рынкі трэба, але, на думку Кебіча, не варта сёння звязваць пра суседзяў, асабліва калі яны лаяцца ставяцца да тваіх праблем. Ён зноў ярынуўся да Расіі. Днямі Б. Ельцын падпісаў дазвол на продаж Беларусі 16 мільёнаў тону нафты на цэне, па якой яна прадаецца на ўнутраным рынку Расіі. Потым нафта з Цю-

мері будзе нам пастаўляцца па камерцыйнай цэне і на давальнай аснове. Інакш кажучы, мы яе будзем перапрацоўваць на сваіх заводах, частку прадуктаў пакідаць сабе, частку аддаваць Расіі. Як бы там ні было, але ў наступным годзе мы не застанемся без паліва, а ў гэту зіму можна не бяжыць голада і холада, — запэўніў прысутныя В. Кебіч.

Размова з журналістамі працягвалася паўтары гадзіны. Шмат свежай інфармацыі па чужым журналістам даведзлася пра пункт погляду прэміера на тым ці ішчы паліт. Карэспандэнт «Звязды» цікавілі праблему ўзаемаадносін урада і парламента, што трэба зрабіць, каб ўзаемааддзейні выкарыставаць і заканадаўчай улад былі на карысць жыхароў рэспублікі. Наконт Вярхоўнага Савета В. Кебіч заявіў: у ім што ні гавара, то роузм. Можна таму перыядычна справадаваць прэміера перад дэпутатамі па вялікім рахунку нічога не даюць, эфект іх, калі не лічыць вострыя папаліска прамовы дэпутатаў, нікі. І ўсе яны пастрабуюць: дай, дай, дай... Даўно пара зразумець, што ўрад не можа даць больш, чым ён

бярэ ў ішчы. В. Кебіч вельмі хацелася б, каб разам з крытыкай, прапрабаваннімі з трыбуны парламента гучалі канкрэтыя прапановы па вырашэнні ўзаемаадносін дэпутатаў праблем. Там і ўраду лягчай было б працаваць па выкананню рашэнняў Вярхоўнага Савета.

Сярод навін, пачутых у час сустрэчы, хочацца паведамаць наступныя. Асабіста В. Кебіч выступае за ўвядзенне савабодных цэн на мяса, а дачыні каб атрымліваць не вытворцы, а пакупнікі. Бо дзяржаўныя дачыні ірэдка ідуць на павышэнне зарплат, што ў канчатковым выніку класіфікацыя на цэну сельгаспрадукцыі. Напрыклад, за кошт такіх дачыняў дырэктар Слуцкага цукровага заводу атрымлівае неаблажы зарплату — 46 тысяч рублёў у месці.

У бліжэйшым час чакаюцца грунтоўныя рэарганізацыі, якія перастаюць у апаратах Саўміна, міністэрстваў і ведаўстваў. Мэта іх — разгрузіць Саўмін ад дубіравання галіновіх міністэрстваў, даць апошнім больш самастойнасці і адначасна павысіць іх адказнасць.

Пасляковым быў візіт урадавай дэлегацыі ў Аўстрыю, дзе ўдалося атрымаць даўгатэрміновы крэдыт ў 500 мільёнаў долараў пад нізкі працэнт з выплатаў праз восем гадоў. Такага выгаднага пагаднення з капіталістычнымі краінамі ў Беларусі яшчэ не было.

У апошні час распаўсюдзіліся чуткі, што, маўляў, з 1 студзеня будзе замарожана зарплата. В. Кебіч сказаў, што таго не адраецца. Замарозіць зарплату можна пры стабільных цэнах, а яны сёння, на жаль, пазбаўлены гэтай якасці.

Будучы ліквідаваны ўсе камерцыйныя структуры пры Саветах розных рангаў, міністэрствах, ведаўствах, якія займаюцца перапрацаваннем тавараў.

Вынікі дзесяці месцаў увогуле несудзішальныя. Балюча па эканоміцы рэспублікі ўдзяліць разару ў эканамічных сферах, амальні палітыкаў краіны СНД. Хоць ёсць і абнадзейваючы момант, напрыклад, падзенне вытворчасці за кастрычнік складала ўсяго 4,5 працэнта. Значыць, крыху ўжо навуліцца працаваць у экстрэмальных умовах.

Леанід ПАХМАНЕНКА.

Прыватызацыя прыпынена

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

рора Рэспублікі Беларусь аб барацьбе з арганізаваным злачынствам і карупцыяй. На гэтым факце беспардонна былі раскіданы нацыяналізаваныя і дзяржаўныя прыватныя прыватныя, што адміністрацыя «Полісся» скараціла пенсію, а не «смеральнымі ўра». Ён падаў іск з патрабаваннем аднавіць на паса-

дзе і апазіцыі месцы вымушана працу. Гэта іск і разглядаў 10—11 лістапада народным судом Цэнтральнага раёна горада Мінска. Суд, аднак, адхіліў іск К. Удавядчыка, тым самым прызнаўшы, што адміністрацыя «Полісся» скараціла пенсію, а не «смеральнымі ўра». Ён падаў іск з патрабаваннем аднавіць на паса-

дзе і апазіцыі месцы вымушана працу. Гэта іск і разглядаў 10—11 лістапада народным судом Цэнтральнага раёна горада Мінска. Суд, аднак, адхіліў іск К. Удавядчыка, тым самым прызнаўшы, што адміністрацыя «Полісся» скараціла пенсію, а не «смеральнымі ўра». Ён падаў іск з патрабаваннем аднавіць на паса-

Ларыса ЛАЗАР, Аляксандр ЛІМАНОВСКИ, Валіцкія МЕНШЫКАВА. (БЕЛІНФАРМ).

«Мы не хварэем на шпіёнаманію, але...»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

другое, — я не маю даных, што нейкі заходні краіны альбо палітычны дзеячы спрабавалі прывесці нестабільнасць у нашу грамадства. Я рэзюмаваў гэтыя паведамленні не як правакацыю. — Ці дэянічае ў нашай рэспубліцы мафія? — Мафія на Беларусі — перабынае. Мафія толькі тады можа называцца так, калі яна поўнасьцю кіруе палітычным жыццём, робіць перастаўку на ўрадзе і г. д. У нас такога няма. Аднак факт, што шпарт краінаў і мясцовага, сярэдняга і вышэйшага маштабу заграваў і несамітніх справах. Але нельга сказаць, што яны аб'ядналіся...

«Я прыводзіў такія прыклады, што проста даў дэкада. Затрымаў супрацоўніка КДБ 512 тун бензіну, які павінен былі «пайсці» ў Латвію. Суд прызнаў злачынства неправернага, а віноўніка штрафавалі аж... на 8 тысяч рублёў. Мы падумайце — тысячы тун! — а я вось машыну сваю запраўляю не магу. Гэта, як і сказаў, гульня ў падаўку, нікому не патрэбная. Атрымліваецца, што падобная пераважыць у рабоче-камерцыйных структурах.

пават нельга ў турму пасадзіць. Таму я перад дэпутатамі выступіў з прапановай аб неабходнасці трывава дапоўніць некаторыя артыкулы законаў ішчы да прыняцця новага Крымінальнага кодэкса. Зарэз жав створана сістэма, калі праваахоўныя органы не могуць выкарыстоўваць усе свае магчымае для навадзнення парадку. Неадкладна трэба прыняць закон аб каруццях, увесці адказнасць за выдучу лізізні і г. д.

За два гады мы ўбодзілі 159 спраў, 171 чалавек армішаваны. Тым не менш, я не пажынаю казаць: барацьба з карупцыяй праваахоўныя органы ішчы з такімі матэрыяламі. (Пракуратура, МУС, КДБ) выдзеляе не на ўзроўні тых праваахоўных, якія ставіліся нам цяпер жыццё. — Адыз з «спярыўшых» — намеснік старшын Дзяржаўна-прадпачука Васіль Сурмач заявіў у «Знамені юности», што ўлада проста патрэбны былі паказальны працэс перад сёй? — Можа думаць? — Мош, падкрэсліў, асабісты погляд — меры, прынятыя Саўміна, недастатковыя. Сёння я прыводзіў прыклад, што паранешаму ўсё вывозіцца. Што ж гэта за захады, калі яны не могуць нічога прадукціваць? — Колькі слыхаць ізалятаваў КДБ на Беларусі?

— Ізалятаваў КДБ на Беларусі толькі, колькі трэба. — Як намятка КДБ змагацца з «агентамі ўплыву»? — Я гаварыў на сесі, што пэўныя спецслужбы ішчына і ставіць на мзе набыты «агентаў ўплыву», і некаторыя нашы людзі трапляюць на гэтую вулі. Я ў дакладзе сказаў, што, калі трэба, назаву некаторых асоб, што займаюцца іфармаваннем замежных дзяржаў, можа нават не ведаючы пра гэта. Магу нават паказаць адпаведныя дакументы. Я сказаў, што Вярхоўнае Савет можа стварыць камісію і азіраваць ішчы з такімі матэрыяламі. Калі я на такое іду — значыць, сапраўды, маю нешта «у заганішкі» на сто працэнтаў і нават больш. — У нас цяпер няма асноўнага праціўніка, няма прыярытэтных накірункаў контрразведкі. Вы ведаеце, што ў мяне складаецца даволі янарыныя адносіны з шэрагам спецслужбаў Захаду. А вось сві служба-

мі з Усходу адносіны крыху ўскладнены. Падпісваем пагадненні, а работы няма.

— Згодна з вашым дакладам, у пераўтварэнні і алоўжыванні замяшчаны многія службовыя асобы. Ці ёсць сярод іх народныя дэпутаты?

— Народны дэпутат — асоба неадаткавая, і я не магу асці работу ў адносінах да яго. Але калі народны дэпутат трапляе ў поле нашага зроку, я дакладваў Прэзідэнтам Вярхоўнага Савета, яго Старшын. Так, трапіліся дэпутаты на кантрабандзе, ішчына, але я толькі даю ход справе. На колькі дэпутатаў? Не памятаю, але няма... Мой даклад перададзены ў Секратарыят, факты ўсе выкладзены, названы канкрэтыя прывіччы. Я чалавек законапаласлушны, пасяджэнне было закрытым, і я не магу сказаць больш. Канешне, я хацеў бы, каб частку майго даклада аб каруццях надрукавалі.

НА ЗАКАНЧЭННЕ старшыня КДБ да задавальнення ўсіх прысутных абавісці наступны тыдзень «тэндэм адкрытых дзяржаў» у КДБ. І запрасіў усіх журналістаў да сёбе ў гасці. Канешне, пойдзем, і, канешне, вернемся.

Віталі ЦЫГАНКОУ.

БЕЛАРУСКА-ЛАТВІЙСКАЯ ВЫТВОРЧА-КАМЕРЦЫЙНАЯ ФІРМА «ЛІДЗІЯ»

працягвае рэалізацыю са складаў г. Ліда ВІБРАСТАНКОУ ВС-1 ПА ВЫРАБУ СЦЕНАВЫХ БЛОКАУ.

Прадукцыйнасць — 1000 блокаў за змену.

КІРАЎНІКІ КАЛГАСАУ, САЎГАСАУ, УЛАДАЛЬНІКІ ФЕРМЕРСКІХ ГАСПАДАРАКІ СПЯШАЙЦЕСЯ! У ГЭТЫМ ГОДЗЕ МОЖНА КУПІЦІ ЗНАЧНА ТАННЕЙ, ЧЫМ У НАСТУПНЫМ!

Цана станка: 25 тысяч рублёў — безнаўны разлік, 23 тысячы рублёў — наўнымі.

ТЭЛ. у г. ЛІДЗЕ: 2-73-21, 2-86-31 (УДЗЕНЬ); 3-44-37 (ВЕЧАРАМ).

3 Богам!

Падпісаны Пратакола аб устанавіненні дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Ватыканам. Па рашэнні кіраўніцтва дзяржавы гэтую прыемную працэдур у выкананні Яго Высокасці архіепіскапа Франчэска Каласуона, папскі нунцы ў Мінску, і міністр замежных спраў Беларусі Пётр Краўчанка.

Падпісанне Пратакола напярэднічала трынаціцілінійнае гутарка за значнымі дзяржаўнымі паміж архіепіскапам і беларускім міністрам. Аб не змесе нам, на жаль, нічога не вядома. Толькі пазней Пётр Краўчанка сказаў журналістам, што размова адбылася каляна, дэкава і дружалюбна.

Усёго некалькі хвілін было адведзена для гутаркі карэспандэнтаў з выскім гасцем. У гэтыя хвілінны Найсвяцейшым Прастолам удзяляе Беларусь вялікае месца, —

сказаў архіепіскап. — Сведчанне таму — нашы апошнія сустрэчы, якія завяршыліся падпісаннем гэтага Пратакола. Цяпер нашы кантакты змацаваны афіцыйна.

— Вядома, што на зямлі Беларусі многія каталіцкія храмы моцна пацярпелі за гады Савецкай улады, а то і проста былі знішчаны. Ці ёсць у Ватыкана якія-небудзь планы накіраваныя дапамогі пры аднаўленні касцёлаў?

— Маё знаходжанне на беларускай зямлі вельмі кароткае, але ў галоўным каталіцкім саборы Мінска мы бачылі шмат фотаздымкаў паўразрушаных касцёлаў. Маё бярэн на сябе абавязальства адпавядаць нашай краіне іх рэстаўраваць. Гэта не толькі святні каталікоў, але і гістарычныя каштоўнасці, якія належыць усім.

— Якія перспектывы аказання гуманітарнай дапамогі Бе-

арх. Найсвяцейшым Простолом?

— За апошнія два гады мы распрацавалі праграму ітэзісаванай дапамогі, асабліва тым людзям, якія жылі ў забудзеных каталіцкіх раёнах. Неўзабаве ў Рыме адбудзецца прадстаўнічая міжнародная канферэнцыя, на якую, дарэ-

чы, запрошаны святар з мінскай епарыі святая Алена і святая Сымона, дзе будучы распрацаваны ўсе неабходныя напрамкі аказання гэтай дапамогі, перш за ўсё ў аздараўленні і вучоце вашых дзяцей за мяжой.

Антоні СЛАНЕВСКИ, Яўген ПЯСЕЦКИ (фота).

РЫБАЦКІЯ ЗГАДКІ

Галоўнае ў вудзе — лёска

Спецыялісты даволі дэкада паліліцы, які прынт мош захоўвае лёска ў тых ці ішчых вузлах. Выкарыстоўваючы гэтыя звесткі, можна выбраць спосаб заважвання вузлаў. (Мал.)

Вытворны лёскі з заходніх краін рэацы захоўваць яе калі не ў халадзільніку, дык хоць бы ў цёплым халадзільным месцы.

Тым, хто займаецца лоўляй буйной рыбы, карысна мяняць лёска ад двух да чатырох разоў на сезон, пачынаючы пры вялікай нагрузцы яна страчвае да 25 працэнтаў мош.

Нельга карыстацца «карабінчымі», якія зроблены з дроту менш тонкага, чым лёска.

40—50 метраў спінігавай лёскі распускаюць на ўсю даўжыню па зямлі і, ідуць ад кутку да свабоднага канца, працягваюць жылку кавалачкам ваты, намочаным у бензіне. Робяць гэта два-тры разы запар. Такія «хмічкі» лівядуе матавы налет, які пагаршае спіганне ў пралупных колах і зніжае далёкасць закіду.

Вопытныя спінігісты рэацы перад кожнай рыбалькай абразаві 1,5 метра на канцы лёскі. Гэтыя метры бываюць самымі зношанымі і старым.

Афарбоўку лёсцы прыдаюць не толькі для маскіроўкі. Фарбавальнікі павышаюць яе даўгавечнасць, засцерагаюць ад уздзеяння сонечнага святла, якое разбурае лёска.

ХАТНІЯ НАРЫХТОЎКІ

Старая страва — на новы лад

Вазьміце адзін-два вялікія іх — адзіны лёска. Вострым

кладзіце гатовыя лісце на сталю на паўдзя падавіліцы. Потым згортаваць па 1—2 лісты ў рулончыкі і тонкім вострым нажом нарэзаць ўпоперак як мята танчэй (не больш за 4 мм). Не бойцеся, гэта не зойме шмат часу.

Натрыце на буйной тарцы 300—400 г морквы, складзіце ў тазік, перамяшайце з капустай. Шчыльна запольніце масай 4—5 літровую каструлю, але не да краёў. Прыгатуеце расол: 2 сталовыя лыжкі буйной солі растварыце ў літры цёплай вады. Заліце капусту даверку, пастаўце ў цяпло. Гэта не патрэбна. На другі ці трэці дзень прыгатуеце ў некалькіх месцах па літравым кукровага пяску (на літр расолу). Калі хочаце, дадайце 3—5 кропель кропнага і 2—3 кроплі даўровага масла. Ніжнія слік капусты перамясціце наверх, верхнія — уніз, заліце новым расолам.

Няхай паставіць яшчэ суткі ў цяпле, а потым ставіце яе на холад: на балкон, у халадзільнік.

Парады на ўсякі выпадак

Абламаны ў цяжкадасягальным месцы алюмініевы провад можна падоўжыць.

На кавалек дроту некалькі меншага дыяметра, чым абламаны провад, шчыльна намотваючы віткамі падаўжальнік — таксама а алюмінію. Потым атрыманую спіраль, як таяку, накручваюць на канец абараненага проваду. Месца сплутвання ізаляцыя.

Нажніцкі і закруцішч пад аўглом шруб у дрэва і асабліва ў гуму не так проста. Замыкаючы спачатку шруб у патрэбным становішчы пластычным і ўжо пасля гэтага нажніцкі лёгкім ударам малатка.

Калі рэжаце гуму, змазвайце лязо нажа мылам: і

рэзаць будзе лягчэй, і краі атрымаюцца роўныя.

Заціскае коцца для полэтывавага мяшчоча можна зрабіць з пластыкавага корка, выразаўшы ў яго донычкі невялікую дырку.

Адбітую змалы ваним можна аднавіць. Пашкоджаную наверхню ачышчаюць наждачнай паперай і бензінам, прасуваюць. Цяпер накладваюць тонкі слой клею БФ-2, дадаюць сухія каліны. Гэту сумесь напасціць пэндзлем на пашкоджаную частку і нажніцкі разой (праз гадзіну) да той пары, пакуль таўшчыня слоя не зраўнуецца з таўшчыняй непашкоджанай эмалі.

ХАТНІЯ МАЙСТЭРНІ

Як саткаць малюнак

Асабліва цікавая гэта праца для дзяцей. Яны могуць саткаць малюнак па ўласным эскізе.

Эскіз (ён павінен быць простым) выканваецца на паперы ў клетку, класіфікацыя на фанеры. Па верхняй і ніжняй межах контуры ўбіваюцца цвікі. Колькасць цвікоў зверху і знізу павіна быць аднолькавай. Паміж цвікамі навітваецца нясукая нітка: спачатку яна мауецца за першы цвік у верхнім радзе, потым чапляецца за суседні цвік у ніжнім радзе, потым — зноў за верхні і г. д. Пасля гэтага на асно-

ве з рознакаляровых рэшткаў працягваюцца малюнак. Выкарыстоўваюцца цыравальныя іголка і тая ж тэхніка, што і пры шыванні нілахо; іголка з ніткай прасоўваецца пад першы рад нясукай ніткі, пераходзячы праз другі, зноў прасоўваецца пад наступны і г. д. Нова рад — навадзены. Калі малюнак гатовы, ён адмацаваны з асновы, яе можна ўстаўці ў рамку ці выкарыстаць як аплікацыю.

5. «Врыдкі трус». Мульт-
фільм (ЗША).
5. Свята кожны дзень.
5. «Вулачка». Мастацкі
фільм.
0. Крымінальныя паведам-
ленні.
0. «Моштр». (Расія — ЗША).
Мультфільм 1-й «Сталін і ўлада».
0. Весткі.
5. Спартыўная рагуель.
0. Сёння ў ВС Расіі.
5. З залы Канстытуцыйнага
суду Расіі.
0. Тэніс. Кубак Крамля.
0. Вячэрні салон.

14 лістапада

0. Панакавэ Швёсск. Музыч.
праграма.
0. Тылдэн планетны.
0. Ужыц тавару. Ёга ў на-
мачі. Перадача 1-я.
0. У. Кандрусевіч, «Дзюльа»
тактык Дзяржаўнага тэатра
Камуністнай Канады Беларусі
Частва 1-я.
0. 20 мінут рэдактара.
0. Велпака першыя крокі.
Політ і стварэнне Магілёў-
скага прадпрыемства.
0. «Знайсці сабе». Толена-
0. «Дзюльа». Частва 2-я.
0. Яшчэ раз пра дзяржаў-
нае уласнасць. На пытанні та-
го ж года, чым з'явіліся ў нашай
краінах гаспадарчыя суды
дзярж. У. В. Войка.
0. Каліброва карусель. Кон-
цацыйнае тэлебачанне ў Па-
ры парэфразоў г. Мінска.
0. Адрэджэнне. Культурна-
адукацыйная праграма.
0. Шапак. Поўстанне

- 3. Італія, Франція),
- 5. Нікіа.
- 6. «Вірна-князьдза». На-
в'язко-кін-ау-дзі.
- Канал «Астінана»
- Навіни.
- Ганцілья Гімнастика.
- Суботня раїца дзелавага
завена.
- Спорт-шанц
- «Марафон-15» — малы-
і. Мультифільм «Вамсі» (Шве-
ц.)
- Діапажымі сабе сам.
- Мультифільм, «Гістарыч-
эзія».
- Аўтограф па суботна.
- Тэксидым.
- Відэокаме-неверагоднае.
- 6. Стыль.
- 0. Спавязанне фальклорнае тры-
адынак (Мінск)
- 5. Справа.
- 5. Авіакасіччы салон.
- 0. Спуженне муз не цярпць
усіх.
- 0. Музычны кіжск.
- 0. «Грэхпаказанне. ці Па-
схадзе дабра»
- 0. Дак. фільм «Нядаз-нае-
мера Мікаіла Казанова-
в'яцкі»
- 0. Навіны (з судаднаправа-
ва)
- 0. Мастацкі фільм «Кара-
кі»

1. Шчаслівы выпадак.
2. Сям'я А. Міндадзе і абразжывава. «Палавыне на
3. 5. Добрай ноч, малышы!
4. 0. Навіны.
5. «Вяземжыны Разанаў».
6. Браўнаў.
7. 0. Навіны.
8. 5. Мастацін фільм «Сям'я калака».
9. Канал «Раста».
10. Весткі.
11. Смет спорту вачамі фільмы «Летэ».
12. Паралел. Дзіцячая студыя рэжысэра прачытае жыццё.
13. «Борцы» фільм.
14. Відэаканал «Плюс аддзеш».
15. 0. Вумеранг.
16. 5. Майстры. Скульптар А. Сяў
17. 0. Кар'ера.
18. 0. Салыяныя пытанне.
19. 0. Весткі.
20. 0. Тэніс. Кубак Крамля.
21. 0. Пілігрым.

0. Парламентці веснік.
3. Вуснамі дізціп.
5. Зоркі Америкн.
5. Саята кожні дзень.
0. Вестні.
0. «Свєцік». Мастаці фільм.
5. Тоніс. Кубан Крамля.
0. Кантрасці.
0. Рэпарцір.
0. Вестні.
3. Спартыўная карусель.
0. Асари.
0. Праграма «А».
0. Ад лібітум.
0. «След на зямлі».

Тыраң 81,098, Індәкс 63,850.
Зак. № 229.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны 9 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

а) гарнірныя буракі змяшаць з яблыкамі, парэзаны-

Чалавеку патрза нішмат солі, але без яе ніяк не абмысі-
ся.
Пачнем з посуду, якім даводзіцца карыстацца штодзённа.
Ён выдатна аднавіцца з дапамогай солі. Шклянкі, слоікі,
кубы праймаем соллю, а потым праласцюем чыстай вадой.
«Калі зямля наміла, дабавіў у вадку для мыцця буйной
кухоннай солі. Салевым растворам добра ачышчаюцца закур-
паныя паверхні.

...Калі страва ў каструлі прыгарэла, на вільготнае дно на-
сыціць солі і пакіне на некаторы час. Пасля тагата кастру-
ля ачышчацца намога дутэй і лепш.

...Шкіны посуд лепш блішчыць, калі пасля мыцця апасла-
нуць яго вадой, у якую дабаўлены воцат ці соль, а потым
чыстай вадой.

...Змываваны посуд можна чысцьце дробнай соллю, нане-
сенай на кавалачок вільготнай тканіны.

...Калі на пазьліню перад смажэннем пасыпаць крыху солі,
то тлушч будзе менш распырсквацца.

...Калі на пазьліню перад смажэннем пасыпаць крыху солі,
нагрэце новую пазьліню з тлушчам, а потым пратрыце яе
бульёй соллю.

...Стаўныя нажы добра наточацца, калі апусціць іх на
паўгадзіны ў слабы раствор кухоннай солі.

...Нікелаваныя краны ў ваннай пакоі можна асвятляць,
калі працерці іх воцатам з соллю.